

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Venise, Segno della Fontana, 1567](#)[Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre IV](#)[Item Mythologia, Venise, 1567 - IV, 05 : De Pallade](#)

Mythologia, Venise, 1567 - IV, 05 : De Pallade

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[36\] : De Pallade](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre IV

[Mythologia, Francfort, 1581 - IV, 05 : De Pallade](#)

est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre IV

[Mythologie, Lyon, 1612 - IV, 05 : De Pallas](#)

est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre IV

[Mythologie, Paris, 1627 - IV, 06 : De Pallas](#)

est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice [Équipe Mythologia](#)

Mentions légales

- Fiche : [Projet Mythologia](#) (CRIMEL, URCA ; IUF) ; [projet EMAN](#), Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : [Münchener DigitalisierungsZentrum](#) (MDZ).

Présentation du document

Publication [Venise, Comin da Trino, 1567](#)

Exemplaire [Munich \(Allemagne\), Münchener DigitalisierungsZentrum \(MDZ\)](#) , Res/4 Ant. 50

Formatin-4

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination 93v°-97v°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Pallas \(Athéna\)](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière

modification le 28/04/2023

Mythologia.

Et frustra muto nititur ore loqui.

Fitque grauis, geminosque parit, qui compita seruant,
Et vigilant nostra semper in xde Lares,

Hanc Laram, siue ut alii dixerunt, Larundam, nonnulli Maniam etiam appellarunt; cui una cum Laribus Compitalia ex oraculi responso facta fiebant; atque pueri apud Romanos pro familiarum salute immolabantur. Nam credita est Mania si qua pericula familiis imminerent, ea depellere cum tuisset expiata. Sequentibus postea temporibus apud eosdem Romanos aliorum papauerumque capitibus pro pueris immutato ritu sacrificatum fuit. Credebantur ab antiquis hi demones curam habere compitorum & ciuitatum, ut patuit è superioribus carminibus Ouidii. Erant his demonibus canes præterea, veluti etiam Dianæ, dicati, quia communes familiarum custodes putabantur; quibus etiam focus erat consecratus, existimabanturque tanquam Penates domorum curam habere, quos etiam esse Penates quidam crediderunt, quare effectum ut Laris nomine focum & vniuersam domum vocauerint. Alii agrorum custodes esse Lares censuerunt, ut ait Tibullus in primo lib. Elegiarum;

10

Vos quoque felicitis quondam, nunc pauperis hosti
Custodes, fertis munera vestra Lares.

20

Et quoniam Penates esse Lares putabantur, quæcunque de Penatibus dicta sunt, Laribus etiam conuenire sunt putanda. Nunc autem de Pallade verba faciamus.

De Pallade.

Cap. V.

EXISTIMO sanè nos rem minimè absurdam esse facturos, si post eorum Deorum explicationem, qui natos infantes excipere putabantur, Deos illos exposuerimus, qui pueros erudiendos iis artibus excipiebant, ad quas Genius ipse credebatur impellere; illis interim fabulosis ac ridiculis Diis Deabusque prætermisissis, qui variis temporibus à vanis superstitionibus fuerint introducti, ut Edulia, Potica, Cuba huc Cunina, & reliquis Diis huiusmodi autoritatis. Et quoniam Pallas sapientiae præfecta putabatur, quæ rebus omnibus magis humanæ vitæ est necessaria, eaque non inutilis Dea formandis credita est adolescentum ingentiis, de hac primum verba faciamus. Scriptum reliquit Pausanias in Atticis Mineruam Neptoni & Tritonidæ Africæ paludis filiam fuisse, quæ Gygis temporibus floruit, de qua sic Herodotus in Melpomene; *ἡ ἑστὴ ἀφ' ἧς τὸ πνεῦμα φέρει νεανίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἑργασίαις αὐτῶν.* Mineruam inquit Neptuni fuisse filiam & Tritonidis paludis; cui fabulæ faciunt fidem quod per eius natalem diem virgines certare inter se ludicris solebant apud eam paludem, natalem Mineræ celebrantes. Est enim & Pallas. Fuerunt tamen qui è Iouis cerebro armatam Mineruam natam fuisse memorie prodiderint, ut scripsit Apollonius lib. 4. Argonaut. in his;

30

40

ἡ ἑστὴ ἀφ' ἧς τὸ πνεῦμα φέρει νεανίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἑργασίαις αὐτῶν.

ἔστι δὲ ἐκ τοῦ κεφαλῆς τοῦ ἰουλιανοῦ.

Ἀπὸ τοῦ κεφαλῆς τοῦ ἰουλιανοῦ.

Egregiæ Libyæ Heroïnæ, Pallada quondam,
Cum patris è capite exiit clarissima, paruam
Lauerunt Tritonis aquæ, sordesque puellæ.

Atqui

Atqui primus omnium Sesechorus Mineruam è Iouis capite natam fuisse dixit; quem Secutus est Apollonius : & acerrimus derisor humanæ dementiæ Lucianus in dialogis Deorum Iouem parturientem introducit, & Vulcanum cum acutissimæ & pexualida securi, ut sibi caput diuidat, quod erat sibi pro castro: nam ex illo in duas partes diuiso armatam virginem erupisse inquit: neque Ioui, ut cæteris parturientibus, Lucinæ, aut obstetricum muliercularum turba astabat, cum nata sit Minerva sine matre. Illud autem idcirco contigisse memorant, quia Iupiter, cum lunonem sterilem esse videret, grauiusque ferret orbitatem, cerebrum sibi percussit, ut aliquem filium procrearet, vnde nata est Pallas. At Homerus lib. 4. Iliad. non à Tritonide palude, sed ab oppido Bxotix Alalcomenio. Alalcomeniâ nominauit, quod apud se natam fuisse Mineruam dicerent Alalcomenii, ut ait Strabo lib. 9. qui postea lib. 14. scriptum reliquit in insula Rhodiorum autum pluisse cum Minerva è capite Iouis nata est. Apollodorus inquit lib. primo Bibliothecæ Perseæ, & Astræum, & Palladem fuisse Crii & Eurybææ filios. Qui tamen videtur lib. tertio diuersas Mineruam & Palladem credidisse, cum ita scribat; *ἡ δὲ Περσεὶς τὴν Πάλλαντα ἐκ τοῦ κεφαλῆ τοῦ Ἰουὸς ἐγένετο, ἢ ἐκ τοῦ κεφαλῆ τοῦ Κριῖ, ἢ ἐκ τοῦ κεφαλῆ τοῦ Εὐρυβῆα.* Fama est natam Mineruam apud Tritonem educatam fuisse, cui filia erat Pallas: atque ambas cum res bellicas exercerent, in contentionem venisse: verum cum Pallas Mineruam esset, vtalesatura, Iouem veritum illi ægidem obiecit. Tum territa Pallas respexit ad ægidem, quo tempore à Minerva vulnerata obiit: quod ægrè ferens Minerva eius effigiem effinxit, thoraci que ac pectori illius ægidem, quâ timuerat, iniunxit; quod Palladiū postea sequentibus temporibus fuit ad Troianos delatū. Nā ut ait Apollodorus Pallas Tritonis filia fuit, at Minerva alumna. Alii dicunt, inter quos Athenodorus fuit Byzantius, Theridem in varias formas versam denique compressam à Ioue fuisse; quæ cum esset grauida, audiens Iupiter fore ut ex ea nasceretur, qui cæli imperio potiretur, illam absorbit; quare ipse grauidus factus apud anem Tritonem peperit. At vero ridiculum videtur, quod modo è Ioue, modo è Tritonide palude, modo è

10

10

10

10

Cranao, ut sensit Zezea, nata sit. Verū illud accidit, quia plures fuerunt Mineruæ, de quibus ita Cicero in tertio de Natura Deorum; Minerva prima, quâ Apollinis matrē supra diximus. Secunda orta Nilo, quâ Aegyptii Saire colūt. Tertia illa, quâ Ioue generatam supra diximus. Quarta Ioue nata est Coriphe Oceani filia, quam Arcades Coriam nominant, & quadrigarum inuentricem ferunt. Quinta Pallantis: quæ patrem dicitur interemisse, virginitatem suam violare conantem: cui pinnarum talaria affingunt. Atqui harum Mineruarum omnium facinora ad vnâ Iouis filiam tertiam referuntur, sicuti de Ioue & reliquis Diis dictum fuit. Ferunt natam Mineruam à Dædale nutrice educatam fuisse, muliere sanè ingeniosa, & ad omnia præclara opera prompta, quæ illam in tenetis annis omnibus artibus ingenuis erudit, ut scriptum reliquit Possidonius in lib. de Diis & Heroibus. Callimachus in hymno in lauacra Palladis, non solum eandem Palladem & Mineruam esse censuit, verū etiam ostendit quidquid Mineruæ collibuerit, idè Iouis nutu comprobari, in his;

ἡ δὲ Περσεὶς τὴν Πάλλαντα ἐκ τοῦ κεφαλῆ τοῦ Ἰουὸς ἐγένετο, ἢ ἐκ τοῦ κεφαλῆ τοῦ Κριῖ, ἢ ἐκ τοῦ κεφαλῆ τοῦ Εὐρυβῆα.

A 2 3 Annuit

Mythologia.

Annuit his dictis Pallas, quodque annuit illa
Perficitur. Natæ Iupiter hoc tribuit
Ipse Mineræ vni, quæ sunt patris omnia ferre.

Sic etiam Herodotus in Melpomene cum Mineram Neptuni & Tritonidis paludis filiam nominasset, eandem Iouis filiam ascititiam rursus vocavit, ut est in his; *καὶ οὕτως ἐκάλει τὴν πατέρα, ἰσοῦσα ἑαυτὴν τῇ Διὶ τὴν ἰσοῦσαν αὐτῷ ἐκ τῆς πατρὸς ἑστίαιας.* Atque illam quadam de causa successisse patri, seque ipsam Ioui tradidisse; Iouemque suam ipsius a sciuisse filiam, quare ita inquit Homerus;

10

Διὸς θυγάτηρ καὶ ἴνα Τριτωνίδα.
Iouis filia gloriosa Tritonia.

Neque Homerus, aut reliqui poete illam Tritoniam appellarunt, quia sit è palude genita; quod quidem foret ridiculum, sed quia vel à Tritone educata sit, vel quia apud omnem eius nominis sit nata cum ibi primum apparuerit, vbi circa Tritonidis oram gentes Machlyes & Aufes habitasse dicebantur, quorum virgines in turmas diuisæ, se invicem per Mineræ solennia fistibus & lapidibus cœdebant. Harum si qua acceptis vulneribus obisset, illam dicebant non fuisse virginem, quæ vero constantissima omnium fuisset, pluraque ac maiora vulnera pertulisset, illa cum Græco armorum apparatu, cistaque Corinthia in curru circa paludem cum magno suarum virginum applausu & latitia circumferebatur, domumque quam lxtissima deducebatur, ut scripsit Herodotus in Melpomene. Alii Itonii potius filiam fuisse crediderunt, & in Deorum numerum relata, quia bellicosissima extiterit, ut in his ait Isacius;

20

Ἐστὶ ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν Ἰακίου, καὶ δὲ οὕτως καὶ τῆς Πάλλαντος ἑστὶ ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν. Vnde ipsam in Deorum numerum Græci retulerunt, tanquam bellicosissimam Mineruam, quæ fuit Itonii filia, fuerunt qui Pallantis filiam fuisse dixerint, ut dictum fuit, atque Mineruam primum fuisse vocatam; deinde Palladem, quia Pallantem patrem suum alatum sibi vim inferre, ac virginitatem rapere conantem obtruncavit; cuius

30

pellem in ægidem composuerit, alasque sibi talaribus adiunxerit, ut ait in his idem Isacius; *ἢ πάλαι ταῖς ἰδίας πατὴρα πηρῶν ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν, καὶ διαστὰ ταῖς ταῖς, ἢ δὲ ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν, ἢ τῶν παρὰ τὴν τριτωνίδα τῆς ἰωνικῆς, καὶ τῆς διὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἰωνικῆς πηρῶν ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν, καὶ τῶν παρὰ τὴν τριτωνίδα τῆς ἰωνικῆς πηρῶν ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν.* Vel Pallantem patrem suum alatum, ipsamque violantem, ut volentem cum illa concumbere, quæ virginitatem plurimi faciens ipsum cecidit; eiusque pellem in ægidem gestabat, atque alas suis pedibus accommodavit. Alii Palladem nominatam fuisse maluerunt, quia cum aduersus Gigantes pro Ioue pugnasset, ut ait Callim. In iauacra Palladis,

40

*οὐδ' ἔα δὲ λυδρῶν ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν σπῆρα φέρειν
τὸ χεῖρ τῶν ἀλλοτῶν ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν.*
Non armis quando permulta cœde cruentis
Venit ab iniustis horrida terrigenis.

Pallantem Gigantem iaculo interfecerit, ut ait idem Isacius. Alii vocatam fuisse Palladem putarunt, a iaculis mittendis, cum bellicosa sit Dea. alii quia eor palpitan Dionysii ad Iouem detulerit. Nam Dionysius Iouis & Proserpinæ filius frustatim à Titanibus fuit discerptus, cuius cor attulit ad Iouem Mineræ, ut traditum est in fabulis. Huic Dex cum armata dicatur è capite Iouis cum armis exiisse, mox arma & currum tribuerunt, ut testatur Horatius

tatius

ratius in primo carminum ;

Iam galeam Pallas & xgida ,
Currusq; & rabiem parat .

Callimachus iam tum illi currum fuisse , cum pugnavit aduersus gigantes
ait. & equos multo sanguine, multaq; cæde conspersos ; quia pugnant an-
tiqui è falcatis curribus. Hi igitur equi fuerunt à Pallade è bello redeunte in
yndis Oceani Loti, vt est in his ;

Ἀλλὰ πάλ᾽ ἠρώμενος ἴφ' ἄρματος ἀρχένας ἴσπευο
ἀνταρτήρα παρὰ τῆς Ἰουλίου ἀκασσοῦ.

Sed prius illa in gis tumantia soluit equorum
Colla, lauans alti fluctibus Oceani .

10

Mirificum fuisse huiusce Dex clypeum, miroq; artificio extractum inquit;
cuius formam ita describit Virgil. lib. octauo ;

Aegidæq; horribicam turbæ Palladis arma,
Certatim, squamis serpentum, auroq; polibant.
Connexosq; angues, ipsamque in pectore Diæ
Gorgona defecto vertentem lumina collo.

Nam vbi illud scutum concuteret, mirificum terrorem illis incutiebat, qui-
bus cupiebat, aut in bellum accendebat. Dicitur est is clypeus ideo Aegis,
quod ita vocaretur ante scutum Iouis, quia è pelle capræ factû fuerat ; nam
postea obtinuit cõsuetudo, vt omnium Deorum scuta Aegides vocarentur,
quippe cum Hercules scutum Aegidem etiam vocauerit Hesiodus in descri-
ptione ipsius scuti. Fuerunt qui dixerint Palladem fuisse belli inuentricem,
quod testatur Cice. in 3. de Natura Deorum hoc pacto; Liberum alterû pa-
tre Cælo, qui genuisse Mineruam dicitur, quam principem & inuentricem
belli ferunt: quam etiam Virg. lib. 1. præsidem belli nominauit ;

20

Armipotens, belli præses Tritonia virgo .

Nam & Arion Methymnus omnibus mortalibus prior Orchria carmina in
Palladem composuit & cantauit, quorum is erat rhythmus, vt eo animi ho-
minum mirum in modum ad bellum inflammarentur, quibus postea modu-
lis vsi sunt in castris Methymni. Hæc Dea semper virgo fuisse creditur, vt
Diana, & Vesta, quas omnes Home. in hymno in Venerem commemorauit.

30

Ac ita de Mineræ officio, virginitate & inuentis ;

ἤματα δ' οὐδὲν ἄλλο σκεπτικὸν φρίσσι, τὸ δ' ἀπατήται .
κίοντες ἀντίχρησι Διὸς θλασπέτι δόξουσιν .
εὐχόμενοι γὰρ ἴδμεν ἴσσοι ἀνελχόμενοι ἀφελίσειν .
Ἀλλ' ἄρα τὴν πλάμιναι ἀδίοι, καὶ ἴσσοι ἀρῆσι .
ἄρῆσι, καὶ ἄρῆσι, καὶ ἄρῆσι ἴσσοι ἀλλοτρίαι .
Ἐρῆσι τὰ τῆσσι ἀδίοι, ἴσσοι ἀνελχόμενοι ἴδμεν .
Ἐρῆσι τὰ τῆσσι ἀδίοι, ἴσσοι ἀνελχόμενοι ἴδμεν .
Ἐρῆσι τὰ τῆσσι ἀδίοι, ἴσσοι ἀνελχόμενοι ἴδμεν .
Ἐρῆσι τὰ τῆσσι ἀδίοι, ἴσσοι ἀνελχόμενοι ἴδμεν .
Ἐρῆσι τὰ τῆσσι ἀδίοι, ἴσσοι ἀνελχόμενοι ἴδμεν .

40

Sed tribus aut potuit suadere, aut fallere mentes,
E Ioue prognatæ, cui lumina glauca, Mineræ .
Aurea non illi Veneris sunt munera cordi .
Prælia sed placere, feri sed munera Martis :
Sed cædes, sed bella, sed & certamina, pugnæ .
Prima viros docuit currus, orbemq; rotarum

Suppo

Mythologia.

Supposuisse: ligent quas partes robora ferri.
Virginibusq; eadem monstravit prima, domi quæ
Munera conueniant, animisq; impressa notauit.

Hæc prima ædificandi viam inuenisse dicitur, vt testatur Lucianus in Her-
motimo; *ἡ πρώτη δὲ ἡμῶν, ἡ πρώτη ἀθηνῶν καὶ πελοποννησίου καὶ ἑρατρῶν ἑστὶν, ἡ πρώτη τῆς
μὲν πελοποννησίου τῶν ἀσπληδῶν, τῆς δὲ θησῶν διὰ τὴν ἀσπληδῶν.* Inquit enim fabula
Palladem, Neptunum ac Vulcanum de artificio contendisse: atque Neptu-
num taurum fabricasse, Palladem excogitasse domum. eiusdem inventū est
colus, vt ait Theocr. Aeglog. 34. & Virg. lib. 7.

10

non illa colo, calathisue Mineræ

Formineas assueta manus.

Hæc eadem acu pingere, telam texere, omne lanificium, leges, classicaq;
adinuenit, quorum inventorum mentionem fecit Ouidius lib. 6. Mutationū,
& ita lib. 3. Fallorum;

Pallade placata lanam mollire puellæ

Discant: & plenas exonerare colos.

Illa etiam stantes radio percurrere telas

Erudit: & rarum per sine densat opus.

Hanc cole, qui maculas læsis de vestibus aufers.

Hanc cole velleribus quisquis æthena paras.

Nec quisquam inuicta faciet bene vincula plantæ

Pallade; sit Tychio doctior ille licet.

20

Inuenit etiam oliuam, vt ait Virgil. lib. 2. Georg. oleæque Minerua inuen-
trix. nam vt testatur Herodotus in Terpsichore, quibusdam temporibus, apud
neminem, nisi apud Athenienses oliua inueniebatur. Atque cum Epidauri-
ii ex oraculo Apollinis Delphici statuerent erigere Damix & Auxifix iube-
rentur, percunctati sunt æreas ne an lapideas erigerent. Cum respondisset
Pythia ex oliua domestica, ad Athenienses confugerunt.

30

*ἡ πρώτη δὲ ἡμῶν, ἡ πρώτη ἀθηνῶν καὶ πελοποννησίου καὶ ἑρατρῶν ἑστὶν, ἡ πρώτη τῆς
μὲν πελοποννησίου τῶν ἀσπληδῶν, τῆς δὲ θησῶν διὰ τὴν ἀσπληδῶν.* Rogarunt igitur Athe-
nienses Epidaurii, vt sibi oliuam cadere pernitterent, cum maxime sacras
illas arbitrarentur. Ferunt enim quod per id tēpus nullibi, nisi apud Athe-
nienses, erant oliuæ, quare etiam annua sacrificia mittere Athenas pro cæsa
oliuis Epidauri pepigerunt. Cum vero oliuæ fructus ad omnes artes sit accom-
modatus, oleum scilicet, omnes denique artes Minerua inuenisse creditur.
Fama est adeo virginitatis fuisse studiosam Mineruam, vt eum forte se lauans
in fonte Heliconidis Hippocrenes conspecta fuisset a Tiresia, illum ea cum
fecerit; quoniam periniquum sibi videbatur, quod mortalis aliquis gloria-
ri posset, se nudam lauante que Mineruam vidisse. verum tan ei Chariclo

40

Tiresiæ mater ab eadem postea impetravit, vt pro lumine corporis, mentis
splendorem & artem diuinandi ab ipsa Minerua Tiresias obtineret, vt pa-
tet ex hymno Callimachi in lausca palladis. Quare illud non satis confide-
rate dictum est a poetis, quod Paris nudam Palladem cum reliquit Deabus
iudicavit. Nec desuerunt qui illam prope violaram fuisse inquit a Vulca-
no, cum ad illum accessit petens, vt sibi arma fabricaret, vt scribit Apollo-
dorus libro tertio. Nam Vulcanum absente Venere constuprandæ Mineruæ
cupido incessit, quæ cum reluctaretur, neque virum villo modo pati vellet,
fertur Vulcanus semen in eius femur denique effudisse, quod ab ea lana de-
tersum

tersum & in terram deiectum fuit, è quo natus est Erichthonius, qui & contentionis & terræ nomen cōtinet, qui Pandrasi Cecropis filius in cista seruandus traditus fuit : quæ postea in furorem actæ, quia contra Deæ mandatum cistam aperuissent, se ex arce summa præcipitarunt. Vel ut aliis magis placuit, i serpente in cista cum Erichthonio latente fuerunt interemptæ. Neque prætermittenda esse illa sanè hoc loco censuerim, quæ mirifica de vi Palladii ab antiquis scriptoribus memoriæ prodita fuerunt; appellata sunt Palladia, ut dicere solebat Pherecydes, omnes imagines, quæ manibus non essent factæ, & omnes quæ forent è cælo in terram deiectæ, cuiusmodi fuisse dicitur illud Mineræ celeberrimum Palladium. Id enim fuisse trium cubitorum fertur, & è cælo in Pefinuntem Phrygiæ ciuitatem, quæ ab eo casu nomen obtinuit, ut Dio putauit & Diodorus, delapsum. Quanquam non defuerunt historici qui ab alio casu circa Ganymedem raptum ita vocatum fuisse crediderint. Ioannes Antiocheus Palladium illud non quidem de cælo cecidisse scribit, sed ab Asia quodam philosopho, ad cuius gratiam vocata sit Asia mundi pars, ac Mathematico per optimum horoscopum fabricatū; ita ut illa ciuitas esset inexpugnabilis, in qua illud Palladium inuiolatū seruaretur: quod etiam largitus est Troianis. At Apollodorus scriptum reliquit libro tertio, quod ubi Ilius Ilium condidit discolorem bouem secutus, Deos precatus est, ut aliquod sibi signum appareret, atque tunc decidit Palladium trium cubitorum, quod sponte ambulare videbatur dextra hastam tenens, at sinistra manu eolum & fufum. Huic Ilio postea responsum fuit ab oraculo tam diu ciuitatem Troiæ incolumem futuram, quamdiu inuiolatum illud Palladium in vrbe seruaretur. Fuerunt tamen nonnulli, qui non semper virginem fuisse Mineruam crediderint, quippe cum Pausanias in Atticis Hygiam Mineræ & Aesculapii filiam fuisse scribat. Atque Minerua ipsa Hygia siue Salubris cognomento fuit appellata. Sic & Laphria & Mamerfa apud Athenienses, ut meminit Lycophron in his;

10

20

ὅτι λαφρία

ἔστι λαφρία ἡ λαφρία φασί.

30

atq; Laphria

Domus mamerfa exusta flammis horridis.

Vocata est fortasse Laphria, quoniam spolia, quæ de captiuis hostibus reportantur, Laphya dicuntur. & rursus Pylætis, quoniam pingebatur ab antiquis in portis ciuitatum, quam etiam in priuatarum domorum foribus collocabant, tanquam Martem in suburbanis. Hanc nominauit Budiam & Acthyiam Lycophron, quia arantes & nauigantes protegere & seruare putabatur. Dicta est & Itonia à ciuitate Ixotix, ut ait Apollonii enarrator. Fuit eadem Ismenia & Aecæa apud Thebanos, vel ut putarunt alii Alalcomenia & Cadmea culta est & Tritoria, & Telchinia, & Polias, & Machinatrix, Pronea, Zosteria, Panadria, Halea, Ergana, Cydonia, Coria, Hippolætis, Pania, Tithrone, Sospita, Ergare, Ophthalmis, Alea, Axiopæna, Narçæ, Ciffra, Promachorma, Saltis, Poliachus, Chalcixcus, Equestris, Apaturia Cyparissia, Frænatrix, Ambulia, Hospitalis, Perspicax, Pæonia Scirias, Stenias, atq; multa denique fuerunt illi variis de causis iniuncta cognomina. Celebrabantur Lampadophoria in huius honorem Deæ, ut alibi dicemus, cui vacca immolari consuevit ab antiquis, ut testatur Ouid. lib. 4. Metamorph.

40

Dis tribus ille focos totidem de cespite ponit :

Lxuum

Mythologia.

Laevum Mercurio, dextrum tibi bellica virgo,
Ara Iouis media est. mactatur vacca Minervæ,
Alipedi vitulus, raurus tibi summe Deorum.

- Atque tot de iis, quæ fabulosè dicta fuerunt de Minerva, dicta sufficiant. Nunc reliquum est, ut quid per hæc fabulosa significare voluerint antiqui, perquiramus. Quid aliud significat Palladem fuisse Neptuni & Tritonidis paludis filiam, quam sapientiam ex illis perturbationibus nasci, quas homines in vita & in mari præcipuè experiuntur? aut quis nesciat vitam nostram multis calamitatibus assiduè, quasi Neptuni tempestatibus, exagitari? nam
- 10 qui maris est ignarus, ut ego quidem censeo, malorū est ignarus. Ex importunis igitur vitæ perturbationibus, & è ceno tenebrarum mentis & inscitæ nascitur sapientia: quæ quoniam res est diuina & Dei munus, dicitur à non nullis merito Minerva è Iouis capite fuisse nata, quando memoriæ & sapientie sedes est caput, in quo diuinum est & incredibile Dei & naturæ opificiū. Nata est armata, quod nunquā inermis est animus sapientis ad eventus fortunæ vel cōsilio, vel patientia superandos. Hæc nata esse dicitur sine matre, quia perrara est in foeminis sapientia. Vocata fuit Tritonio, ut sensit Callisthenes, quia tertio die lunæ nata fuerit, cuiusce rei facit argumentum, quia
- 20 apud Athenienses is dies consecratus est Palladi. Ab hoc magnopere dissentiunt, qui trito caput dici apud gentes Ponticas existimarunt, cum craniū in tres partes findatur. alii lunam ita dici crediderunt, quia tertio die à coniunctione apparere solet. quamvis eodem die aliquando nonnullis causis cumulatis & vetus & nova prodeat. Nec defuerunt qui animam esse arbitrentur, quæ sic vocetur, cuius tres sunt vires ratiocinandi, cupiendique, & ira concitetur. Alii æra esse maluerunt, qui tribus temporibus maxime immutatur & generatur, vere, æstate, hyeme; cum annus fuerit in hæc tria corpora diuisus. Hanc marem & foeminam esse inquit Orpheus in hymnis;
- 30 *Ἀπὸ τοῦ μᾶρος, καὶ τῆς Τριτωνίδος*. foemina, masque eadem es. quoniam sapientis est & cedere tempori, & uti opportunitatibus. Præclarè sanè fictum est ab antiquis Iouem suas vires vni Minervæ impertiuisse, quia Deus maxime amat sapientem virum; neque vlla esse potest sapientia, quæ à Deo disideat: quæ eadem causa est, cur fuerit à Ioue pro filia ascita. Demonstravit hæc præterea in bello giganteo omnem vim humanam, quæ aduersus Deum insurgeret, omnem temeritatem, omnemque arrogantiam esse vanam, cum nonnullos ex iis nullo propè negotio trucidavit. Sed quoniam in bebis gerendis præcipuè necessaria est sapientia, hæc bellis præfecta est, cui scutum perlucidū, & multis anguibus circumtextum tribuitur. At enim quæ natura est anguium? ut acutissime cernant, vnde etiam nomen à Græcis obtinuerunt. Nam nisi vigilantia & prudentia rebus vel longe prospiciendis Imperatorem
- 40 castrorum decorauerit quis non videat sæpius hostium insidias aut impetus repentinos à castris arceri non posse? quibus omnibus periculis castrorū & ciuitatum prospicit rerum omnium moderatrix & Deo amica sapientia. Eius scutum quod præferret, clarissimum & crystallinum effingitur: quoniam sapientis veritatem, & omnem vitæ rationem omnibus conspicuā esse, maximum est aduersus fortunæ iniurias propugnaculum, & in aduersis rebus consolatio. Huic Deæ noctuam sacram auem esse voluerunt, quia ubiq; videat sapientia, & illa etiam diiudicat, quæ cæteris obscura videantur. Datur illi crista & galea; quia non solis viribus uti conueniat, sed etiam viri-
- nitate

nitate & moderatione quadam in rebus omnibus cum ornamento. Cuspis vero tribuitur propter necessarium acumen ingenii: Nam qui crasso ingenio est ab ipsa natura præditus, hunc vel decem Mineræ expolire nūquam poterunt. Insidebat caesidi huiusce Dæ gallus gulinæceus, ut ait Paul. in prioribus Eliæis, quia pugnax sit id animal. vel potius, ut ego arbitror, quia præcia sit futurorum temporum illa avis & vigilantissima. Hæc amica Musarum & semper virgo existimata est, quoniã voluptates omnes grauisimæ sunt sapientiæ aduersariæ, ac Venus præcipue, quæ memoriã, bonitatemq; ingenii maxime debilitat. Neque aduersus hanc insurgere qui quam audeat, cum faciem horrendam Gorgonis gestaret in pectore, quæ vipersas habebat pro capillis, quoniam maxime formidabilis est sceleratis hominibus vir sapiens, & vigilans, & moderatus, & in rebus agendis prouidus. Hanc vnã ex omnibus Diis proximum Ioui locum tenere putarunt poëtæ, quare ita scribit Horatius;

Proximos illi tamen occupauit

Pallas honores.

Est enim vir sapiens Deo similis tum ob rerum humanarum contemptum, quas longo intervallo sub se relinquit, tum etiam ob potentiam, & in negotiis transigendis felicitatem. Tanta est enim ipsius sapientiæ præstantia & splendor, ut Pallas artes propè vniuersas excogitasse dicatur. Hæc oleam inuenisse etiam dicitur, quoniam disciplinæ & præstantes omnes artifices oleo & lucubrationibus egeant. Tiroliam idcirco cæcum fecisse dicitur, quod ipsam nudam vidisset, quia qui dulcissimum sapientiæ fructum gustauerit, aut lumen eius perceperit, ad res ceteras cæcus lubens efficitur, vel, ut alii maluerunt, quia cum diuinam sapientiã inspiciamus, nos cæcos esse & nihil scire omnino cognoscimus. At si postea diuina ope adiuuante res inspiciamus, tunc quod demptum fuerat corpori, mentis oculorum, & animi incredibile acumen recuperamus, resque futuras sapienter prædicimus. Neque videntur rem altius considerasse, qui Paridem nudas inquit hæc Deas iudicasse Venerem, Iunonem Palladem, quia si diuinæ sapientiæ suauitatem sensisset, ea mque paulo diligentius fuisset intuitus, omnes voluptates omnemque humanam potentiam pedibus conculcasset. Nam illas indutas iudicauit, cum non bene cognouisset, & donis potius, quam conscientia commotus. Credita est portis ciuitatum, priuatarumque domorum præfecta, ut ait Aeschylus in Eumenidibus;

Clauēs domorum sola Diis ex omnibus Seruo.

Quia sapientia omnibus & ciuitatibus, & priuatis domibus moderatur, cum illa sola ciuitas, vel domus, diu incolumis esse possit, quæ Mineræ legibus obtemperarit, modestiæ scilicet, & parimonis, & temperantiæ; cum Martis opus sit pernoscere extra ciuitatem, viresque ab hostibus defendere. Nam domi leges, & consilium in rebus deliberandis, foris industria & robore opus est, non segniter in quæ deliberata sunt cito peragenda. Erit igitur tandiu ciuitas incolumis & inexpugnabilis ab hostibus, quandiu inuolatum in ea Palladium seruabitur. Quid hoc significabat Diis boni? an adæo stupidi sunt homines, ut nesciant neque lapideam, neque ligneam, neque æream statuam per hæc rectè significari? an credendum est statuarios esse in celo, & quorum officinis, ut primum absolutæ sunt statuae, ad nos aufugiant? quid hoc est

B b moutri

Mythologia.

- monstrum Dii boni. Quis non intelligat mirificam quandam sapientiam sub hac fabula occultari? Nam ciuitas illa, in qua religio, ac Deorum metus par uisat, in qua sapientia desit in rebus publicis administrandis, in qua iustitia nulla sit, in qua non viri boni, sed opulenti & gratiosi summæ rerum præficiantur, diutius consistere non potest. At ubi sapienter omnia gubernantur, neque ulli impune fit iniuria, tunc inuictatum persistit Palladium, neque ulla vis est humana, quæ ciuitatem illam vel possit vel cupiat euertere. Quod si Paris vel res alienas per iniuriam non attigisset, vel si Priamus male ablatas reddidisset, & eandem rationem securi fuissent potleri, nunc etiam staret amplissimum Troianorum Imperium. Dicitur Palladiū è cælo delapsum, quia res diuina sit sapientia, & quod initium sapientix est timor domini Dei nostri. Hæc necessaria est terram colentibus, hæc nauigantibus, hæc artes exercentibus, cum omnia sapientix pareant, quod ex Mineræ cognomina significarunt. Non de fuerunt tamen, qui Minervam esse crediderunt vim Solis, quæ mentibus humanis sapientiam infundat, cui multos angues tribuerunt ob flexum solis cursum in signifero circulo. Splendorem clypei clarissimam solis naturam putarunt. Gorgonia caput in pectore gestabat, quia nemo contra solis claritatem aciem oculorum intendere impune potest. Hæc nata est è Iouis capite, è summa scilicet ætheris parte, quæ purissima est, parsque sibi vires Iupiter impertiuit, quoniam post Deum ipsum omnium agentium in res humanas vis solis potentissima est, quæ facit ut aliæ res intereant, aliæ orientur, semperque nouetur præsentium rerum vicissitudo. Atque de Pallade satis, nunc de Prometheo dicamus.

De Prometheo.

Cap. VI.

- A**Tqui Prometheum omnes consentiunt Iapeti fuisse filium, sed de matre magna est controuersia, siquidem, ut aliis placuit, Afrix Nymphæ filius fuit, alii ex Alope, alii ex Themide natum esse poterunt. Hesiodus

30 in Theogonia Clymenes & Iapeti filium fuisse scribit in his;

*κλυμένης Ἰαπέτου καλλίχροιο δαίμονος
 ἐκείνου ἀναγόντος, καὶ ἑκείνου ἄρξου ἴστρον Ἰαπέτου.
 ἔθνη δ' ἄλλα καὶ κροταροφρονὶ σὺν ἄτι παῖδων.
 τρέφει δ' Ἰαπέτου δάμαρτα κλυμένης ἰδίᾳ κροταλῶν
 Πυθίῳ ἀλλοτρίῳ, ἀρπυγῶν τε ἰουγενῶν.*

Iapetus Clymeno duxit dehinc Oceaninen
Perpulchram, simul hique chorum prestere iugalem.

Mox Atlanta parit prudentem, deinde Menxii
Te genuit, pariterque Prometheu callida cui mens.

- 40 Hinc Epimetheus exoritur, quem fallere promptum est.

Fuit autem Iapetus vnus è Titanibus, qui aduersus Iouem arma sumpserunt, de quo ita Virg. in primo Georg.

tum partu terra nefando

Cumque, Iapetumque creat, fruumque Typhæa.

Quæ cum herbas, quas colligebat Medea, recenseret, Apollonius, & inter illas quendam, cuius vires prior obseruauerat Prometheus, vel ut alii maluerunt, rem fabulosè explicantes, ex ipso Prometheo natam nominaret, illam Titanidem vocauit ita in lib. tertio;

post